

Geslaagde zoektocht van Tjebbe Haringa naar skûtsje van oerpake Abe Fortuin

Wat bewoog Tjebbe Haringa (58) een aantal jaren geleden om op zoek te gaan naar het skûtsje 'Hoop op Welvaart' dat in 1912 in opdracht van zijn overgrootvader Abe Fortuin werd gebouwd? Hij glimlacht en zegt: 'Heel eenvoudig, het had altijd al mijn interesse want het skûtsje is met name voor mijn moeder Sijke Haringa-Fortuin altijd heel belangrijk geweest. Ze bracht haar jeugd jaren op het schip door. Het was voor haar een heel plezierige en vertrouwde omgeving. Ook haar zus Griet van der Kooij-Fortuin heeft goede herinneringen aan het schip, maar zij was tijdens de schooljaren voornamelijk bij goede 'pleegouders'. Er werd – nadat het skûtsje in 1952 werd verkocht - binnen de familie altijd met veel nostalgie en warme herinneringen over gepraat. Als F16-piloot ging ik vroeg met pensioen, had meer vrije tijd en ging me er meer in verdiepen. Eigenlijk was ik al sinds internet in opkomst kwam aan het zoeken. Ik was heel nieuwsgierig naar waar het skûtsje na al die jaren was gebleven; of het er überhaupt nog zou zijn.....'

Een stukje historie: De 'Hoop op Welvaart' is een type roefschip dat in 1912 op de werf van Minne Molles van der Werf in Sneek is gebouwd in opdracht van Abe Fortuin (gehuwd met Sijke Bijlsma) uit Woudsend. Lengte 17.10 meter, breedte 3.54 meter en tonnage 37.633 ton. In 1940 werd Abe's zoon Rintje Dirk Fortuin met zijn vrouw Jantje de tweede eigenaar. In de tijd van Abe en Rintje werd er veel meer vracht per schip vervoerd dan over de weg. De lading bestond o.a. uit mest, zand en grond en het gebied waar gevaren werd besloeg de drie noordelijke provincies.

Om wat meer over de zoektocht naar het skûtsje te vertellen komt Tjebbe vanuit Hoorn naar het huis van zus Jannie Hoekstra-Haringa en schuift ook moeder Sijke aan. Zij kan prachtige verhalen vertellen over wat ze nog weet uit de tijd dat ze met haar ouders op het schip woonde. Maar daarover later meer.

Tjebbe's zoektocht begon vorm te krijgen toen hij ging zoeken op internet bij de site skutsjehistorie.nl, maar het bleek dat er meerdere schepen 'Hoop op Welvaart' heetten, wat hem niet veel verder bracht.

Abe Fortuin en Sijke Fortuin-Bijlsma op hun skûtsje met hun kinderen Johanna en Rintsje.

Foto boven: Abe Fortuin op het skûtsje aan de lewâl.

Foto rechts: Rintje en Jantje Fortuin op de Waechswâl.

Op een gegeven moment stonden op die site drie nieuwe foto's waarop een skûtsje stond dat te koop werd aangeboden met als referentieadres de Elburger Scheepsbemiddeling. Tjebbe: 'Ik had meteen het gevoel dat het wel eens het gezochte skûtsje kon zijn, hoewel het een andere naam had, 'Catharina', maar de gegevens en afmetingen klopten.' Tjebbe haalde foto's van het schip van de internetsite van de Elburger Scheepsbemiddeling, stuurde die door naar Jannie en moeder Sijke werd gevraagd of ze het herkende. Haar reactie was meteen dat het heel goed de 'Hoop op Welvaart' zou kunnen zijn. Er werd contact opgenomen met de eigenaar, Niels Feis uit Amsterdam, die het sinds 1992 gebruikte als recreatieschip. Hij is de vijfde eigenaar.

In 1952 verkocht Rintje het skûtsje aan een inwoner uit Amsterdam die het tot 1983 bewoonde en de naam veranderde in 'Gerda'. In die tijd was het een woonschip en waren de mast en dergelijke verwijderd. Van 1983 tot 1992 was Jan Pander uit Amsterdam de vierde eigenaar. Samen met Jan Pander heeft Niels Feis het skûtsje eind jaren '80, begin jaren negentig weer zeilend gemaakt.

Inmiddels was zeker - zo bleek uit de Meetbrief voor Binnenvaartuigen - dat 'Catharina' hetzelfde schip was als 'Hoop op Welvaart'. Er werd contact opgenomen met Feis, die na het horen van de reden van de zoektocht Tjebbe, Jannie en moeder Sijke uitnodigde om naar Amsterdam te komen. Hoewel er bepaalde onderdelen aan het - overigens goed onderhouden - skûtsje waren

veranderd, herkende Sijke meteen de romp en de voorkant, 'een herkenbare kop', zoals ze zei. Samen met de eigenaar werd er een stukje over het IJ gevaren. Met name voor Sijke een geweldige belevenis omdat ze het skûtsje 62 jaar niet meer had gezien. Ook Jannie en Tjebbe genoten van de vaartocht. Uit de gesprekken met de eigenaar bleek dat de 'Catharina' tijdens recreatievaartritten ook wel in Woudsend 'haar thuishaven' was geweest en hadden Sijke en Griet hun vertrouwde schip langs kunnen zien varen.

Hoe de toekomst van de 'Hoop op Welvaart', ofwel 'Catharina' eruit zal zien is nog niet duidelijk. Wordt het schip binnen bepaalde tijd niet verkocht dan overweegt eigenaar Feis om het onder te brengen in een stichting en dan nieuwe plannen te maken, waarschijnlijk in de recreatieve sfeer. Tjebbe heeft aangegeven dan belangstelling te hebben. Het originele anker van de 'Hoop op Welvaart' ligt in het Scheepvaartmuseum in Sneek. Dat is geschonken door neef Feike Stegenga die veel bij de familie Fortuin over de vloer kwam en ook wel meehielp op het skûtsje.

De zussen Griet (84) en Sijke (79) zijn beiden niet op het skûtsje geboren. 'Wij zijn Gloppianen' klinkt het vrolijk als uit één mond. Wat dat betekent komen we al gauw te weten, want wanneer we over hun jeugdpraten komen er veel verhalen los. Teveel om allemaal te beschrijven maar wel de moeite waard om dat voor een deel te doen. Ze geven een bijzonder beeld van die tijd.

Hun ouders zijn Rintje Fortuin (geboren 12-12-1902, overleden 28-1-1980) en Jantje Visser (5-5-1902, overleden 27-10-1970). Ze trouwden op 6 september 1930 en Jantje bleef na het huwelijk voorlopig wonen bij haar vader Abraham Visser die in het een na laatste huis in De Gloppe woonde. Rintje nam zijn intrek bij zijn vader Abe op het skûtsje. Abe had twee jaar daarvoor zijn vrouw Sijke (Bijlsma) verloren. Wanneer het schip in Woudsend lag, was het jonge echtpaar weer even samen tot de volgende vracht zich aandiende en de Hoop op Welvaart weer een paar weken onderweg was. Jantje was na een paar maanden zwanger en Griet werd geboren in De Gloppe (12 november 1931). Bijna vier jaar later (4 augustus 1935) kwam Sijke ter wereld, ook in De Gloppe.

Niet lang daarna stopte pake Abe Fortuin met varen op het skûtsje en betrok een huisje aan de Nije Buorren (later afgebroken) en kwam moeder Jantje met de dochters aan boord wonen. Griet en Sijke herinneren zich dat ze wel regelmatig naar de kleuterschool zijn geweest, zeker in de tijd dat het skûtsje in Woudsend op vracht lag te wachten 'maar er zijn ook foto's waar we niet op staan, dus dan waren we waarschijnlijk aan boord'.

De zussen Griet (links) en Sijke Fortuin.

Toen Griet 6 jaar was en naar de 'grote' school ging werd ze liefdevol opgevangen door het kinderloze echtpaar Gerben en Sjoeke Bergstra, zij woonden in de Gloppe naast pake Visser. Griet had het er erg naar de zin, ze werd - zoals beide zussen beamen - zelfs flink verwend, had echte verjaardagsfeestjes en mooi speelgoed. Toen Sijke ook die leeftijd had, zou zij worden ondergebracht bij omke Willem Stegenga, die weduwnaar was en een zoon, Feike, had. Willems schoonzus, tante Fok had de zorg voor dat gezin op zich genomen. Sijke: 'Heel lieve mensen maar ik zag er vreselijk tegenop om van het schip te gaan, had al meteen vreselijke heimwee en was pas weer gelukkig toen ik weer bij heit en mem was.' En dat bleef zo in de jaren erna. Sijke: 'Heit leerde me wel lezen en rekenen en als kind vermaakte ik me prima in mijn eentje. Ik speelde bijvoorbeeld wel 'distributiekantoor' en je moet de oorlog hebben meegemaakt om dat spel te begrijpen. We haalden als we aan wal waren onze voedsel- en andere bonnen in het gebouw van Chr. Belangen, later kleuterschool in de Midstraat (afgebroken) en dat speelde ik dan na. Ik praatte ook

Het skûtsje 'Hoop op Welvaart' aan de lewâl in Woudsend.

veel in mezelf, en (lachend), dat doe ik trouwens nog wel.' Griet had het naar de zin bij tante Sjoeke en haar man en Sijke bleef aan boord en ging zo nu en dan een paar dagen naar school. Wanneer de zussen samen aan boord waren sliepen ze in een door vader Rintje getimmerd 'kamertje' dat bovenop het ruim was gemaakt.

In de oorlog is het schip zelf een paar weken 'ondergedoken'. Dat betekende dat besloten werd Woudsend te verlaten omdat er wel schepen werden gevorderd om zij-aan-zij liggend een noodbrug te vormen wanneer een brug werd opgeblazen of onklaar gemaakt. Het gezin Fortuin kwam terecht in Teroele (bij Idskenhuzen), waar bij een boer een ligplaats werd gevonden. De zussen herinneren zich dat het daar een gezellige tijd was: 'Het waren lieve mensen en we deden 's avonds wel spelletjes daar in de huiskamer, zoals het knopenspel.'

Eigenlijk hebben Griet en Sijke alleen maar fijne herinneringen aan hun jeugd. Griet ging na haar schooltijd in de huishouding werken bij weduwnaar Maaïke Hoekstra die met haar zoon Marten aan de Vosseleane woonde. Ze had het er goed, leerde o.a. koken. 'Dan vroeg ik mijn moeder hoe ik dingen klaar moest maken en dat ging goed. Een keer heeft Marten de stoofperen die ik voor de volgende dag klaar had gezet in de kelder, stiekem van tevoren opgegeten, zo lekker vond hij ze.' Sijke heeft nog een paar klassen op school doorlopen, maar was ook veel op het schip dat toen al vaak aan de wal lag, omdat haar moeder lange tijd flink ziek was. 'We hebben eigenlijk nooit geweten wat haar mankeerde, daar had je het niet over. Zuster Hakbijl kwam dagelijks langs met de medicijnen, dokter Fast zagen we geregeld en mijn vader had een soort ligstoel in de roef voor haar gemaakt zodat ze kon rusten. We hadden ook veel steun aan tante Fok, die was onze raadvrouw.'

Het schip lag toen in de buurt van het koetshuis, aan de oostkant van de Ee. Er werd tijdens en vlak na de oorlog eigenlijk weinig meer gevaren, soms nog met brandstof en vader Rintje voerde i.v.m. Duitse controle een soort dubbele boekhouding om mensen die het goed konden gebruiken gratis aan een partijtje kolen te helpen.

Sijke Haringa-Fortuin met zoon Tjebbe en dochter Jannie in Amsterdam op het skûtsje, waarop Sijke een groot deel van haar jeugd heeft doorgebracht.

Ze herinneren zich ook dat ze nog benauwde minuten hebben meegemaakt toen ze vlakbij het station in Harlingen lagen en de trein werd beschoten waarbij afgedwaalde kogels hun schip raakten: 'Eigenlijk mochten we toen al niet meer varen.'

In 1948 werd definitief gekozen om te stoppen met varen en werd de ligplaats aan de Koetshúsleane vier jaar lang hun adres, tot de verkoop van het skutsje in 1952: 'We weten dat onze ouders met moeite afstand deden van de Hoop op Welvaart en dat het daarom aan iemand van 'ver weg', dus uit het zicht (Amsterdam) is verkocht. Rintje en Jantje kwamen in De Gloppe te wonen (Rintje werkte daarna bij Pieter Rijnja, de firma Nagelhout en de laatste jaren bij Friso in Sneek. Wegens hartproblemen moest hij een paar jaar voor zijn pensioen stoppen met werken).

Griet bracht nog wel haar verkeringstijd op het schip door en trouwde in 1953 met Lolle van der Kooij uit Woudsend (overleden in 1997). Ze kregen drie kinderen, Jantje, Rintje en Wietske. Sijke hielp haar moeder in de huishouding tot ook zij in 1956 trouwde met Gerke Haringa uit Heeg (overleden in 1998), ze woonden kort in IJlst, daarna in Sneek en sinds 1978 weer in Woudsend.

Tijdens het gesprek komt regelmatig de humor van de zussen om de hoek kijken, want ondanks alles wat ze hebben meegemaakt bekijken ze het leven van de positieve kant. Op de vraag wat voor werk hun mannen deden zegt Griet: 'Mijn moeder zei altijd dat Lolle 'akkerstudent' was; hij werkte bij boer Op de Hoek.' De man van Sijke, die al voor zijn 50e een heftige hersenbloeding kreeg, werkte bij Kuipers Woudsend. Zij kregen twee kinderen Tjebbe en Jannie.

Zelf hebben ze eigenlijk nooit zo nagedacht over welk beroep ze hadden willen kiezen als verder leren een optie was geweest. In die tijd was doorleren voor meisjes heel ongebruikelijk. Griet komt na even nadenken met een toch wel – voor een meisje - opmerkelijk beroep: elektricien.

Het terugvinden van de Hoop op Welvaart vinden de zussen (en hun familie) heel mooi: 'We hebben er goede herinneringen aan en wanneer we in Amsterdam waren zaten we wel altijd op de boten in de grachten te letten want je kon nooit weten, misschien lag-ie daar wel ergens. Dat we nu weten waar het schip gebleven is en dat het er goed uitziet, is een fijn gevoel.'

Hilly Westerhof